

Культурологічна складова як чинник виховання інженерів-педагогів

І. В. ТКАЧЕНКО

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На початку ХХІ століття під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів освітня система в Україні зазнає якісних змін, представлених у вигляді найрізноманітніших реформаційних процесів, які торкаються й підготовки інженерів-педагогів. Основними напрямками проголошеної освітньої реформи є особистісно зорієнтоване навчання, діяльнісний підхід до організації навчально-виховного процесу і формування пізнавальної самостійності тих, хто навчається, оскільки особистість проявляється лише в діяльності, у здатності самостійно вирішувати поставлені перед нею завдання.

Виходячи з цього, навчально-виховний процес у сучасних вузах України повинен базуватися на культурологічній, комунікативній, лінгвістичній і діяльнісній складових. Індивідуально-творчий підхід до вивчення національної культури найбільшою мірою розкриває пізнавальну сутність особистості. Як складне, багаторівневе утворення, культура, в остаточному підсумку, впливає на процес формування світогляду особистості, що викристалізовується в результаті тривалої, часто складної й максимально напруженої роботи, стає фундаментом її духовної культури, сутністю її «Я» і визначає життєві позиції й морально-етичні критерії.

Таким чином екстенсивний шлях розвитку сучасної освітньої сфери змінює курс на інтенсифікацію навчально-виховного процесу. Якщо колись наголос робився переважно на розширенні знань і поінформованості студентів, то сьогодні головним стає формування умінь та навиків вчитися, а отже – змінювати своє життя на краще. Замість традиційного завдання – виховати «ерудита» – на перший план виходить розвиток людини-творця. А це значить, що виховний процес у вищих освітніх закладах повинен включати не лише новітні методи й технології навчально-виховного процесу, а й базуватися на креативних особистісно-зорієнтованих інноваційних підходах.

Однак сьогодні доводиться констатувати, що більшість студентів інженерів-педагогів не достатньо підготовлені до такої навчально-виховної діяльності: значну частину студентів українських вишів характеризує нестійкість професійної спрямованості й позиції, недостатній рівень сформованості загальнолюдських якостей,

невисокий рівень морально-правової культури. Підтвердженням цього є висловлення А. Печчеї про те, що сучасні люди не встигають адаптувати свою культуру відповідно до тих змін, які самі ж вносять у світ, і джерела цієї кризи лежать усередині, а не поза людською істотою. Так, часто студенти не мають елементарних уявлень про духовні підвалини української національної культури, про її витoki, взаємозв'язок особливостей національного характеру й релігійного життя. Не менш важливою складовою вітчизняної педагогіки залишається проблема виховання патріотизму у сучасній молоді. Під час підготовки інженерів-педагогів недостатньо уваги приділяється дисциплінам, які б розкривали особливості вітчизняної культури, а також специфіку діалогу української культури з культурами інших народів.

Уже розроблені й апробовані численні навчальні програми з духовно-морального виховання студентів педагогічних спеціальностей, підготовлені посібники із етнопсихології (Л. Орбан, В. Павленко, М. Пірен), історії вітчизняної педагогічної думки (В. Кравець, М. Левківський, А. Сбруєва), вікової психології й педагогіки в контексті антропології (Л. Василенко, М. Заброцький, С. Ставицька) тощо. Однак ще чимало потрібно зробити для реалізації теперішньої концепції освіти у плані корегування змісту, укладання програм та моделювання найрізноманітніших форм навчально-виховного процесу у сучасному українському вузі.